

הנחיתה בחוף האוואלי במלחמת "שלום הגליל" מזווית הראייה של המחבלים

אל"מ ראובן אבירך*

על רקע הערכה בסיסית זאת ביצעו ארגוני המחבלים בחודשים שקדמו למלחמה שורת הכנות שנועדו לקדם פני נחיתה ישראלית אפשרית. בהנחיית יאסר ערפאת תוגברו מוצבי המחבלים לאורך רצועת החוף המשתרעת מהשכונה השיעית אל-אזאעי (בדרום ביירות) ועד לאיזור דאמור, שופרו הביצורים לאורך החוף (מקלטים, בונקרים), הוצבו סוללות חת"ם בגבעות השולטות על ציר החוף ועל אזורי נחיתה אפשריים, הוכנו מצבורי אספקה ושופר התיאום הבינארגוני¹. באיזור הזהרני רוכזו כוחות חי"ר וחת"ם, הוכנו כוחות עתודה וב"פקות מבצע מס' 1 של "צבא שחרור פלסטין" (9 במאי 1982) נקבע כי "כוחות הנחיתה הימית של האויב יושמדו מייד עם היכנסם לטווח האש האפקטיבי של כלי הנשק... כוחות האויב שיצליחו לבצע הנחתה והחפה יושמדו על-ידי קבוצות לוחמים, כאשר כל קבוצה תכלול חמישה אנשים המצוידים בנשק נ"ט, בנשק אוטומטי, רימוני יד ומוקשים". אולם דווקא בשפך האוואלי לא נעשו הכנות מיוחדות לקדם פני נחיתה אפשרית אם משום שהחשש מפני ההחפה במקום זה לא היה אקוטי או בשל מחסור חמור בכוח אדם ובאמצעים להגנת איזור צידון.

היערכות מחבלים במרחב הנחיתה אויב בעין — כוח המחבלים הקרוב ביותר לאיזור הנחיתה היה ערוך בקרבת הכפר עלמאן, לא הרחק מגשר האוואלי (לטענת "אבו מוסא", מנהיג מורדי "פתח", נמצא הכוח כ-400 מטרים מגשר האוואלי). כוח זה שכלל מפקדת פוג' צש"ף + חמישה טנקים היה אמור לפעול מיידית ולסכל כל ניסיון נחיתה בחוף האוואלי בעודו באיבו. אויב אפשרי — במרחב העיר צידון היה ערוך גדוד מתוגבר של "פתח" + פלוגת טנקים (טי-34) + תותחי שדה, נ"ט ונ"מ. על-פי מסמכי שלל, ועל-פי הספר שיצא בדמשק² לחסותו של שר ההגנה הסורי מצטפא טלאס³, היו ערוכים באיזור צידון הכוחות הבאים:

האיגוף הימי — מודעות המחבלים לשיטה והכנותיהם לקראת אפשרות שכזאת

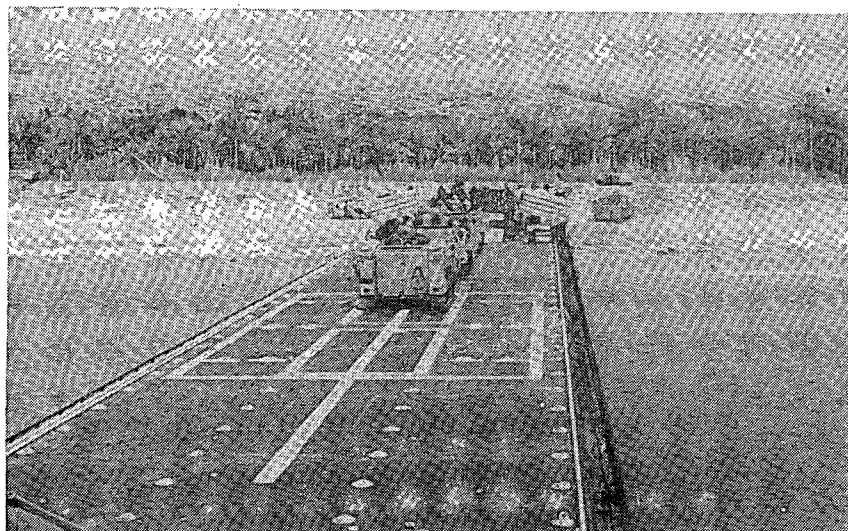
הנחיתה בחוף האוואלי הפתיעה את המחבלים בעיתויה ובמקומה, הגם שעצם ביצוע איגוף ימי והנחתת כוחות בנקודות מפתח שונות לאורך החוף הלבנוני נצפו על-ידי הנהגת אש"ף ואף על-ידי צבא סוריה כדרך פעולה אפשרית של צה"ל, ואף נערכו לקראתם הכנות מוקדמות בחדשים שקדמו למלחמה. הערכה זאת של המחבלים דומה שהתבססה לא רק על ניתוח "קרקע" ו"אויב" אלא גם על מידע אשר הגיע לידם ממקורות שונים. בין השאר אפשר שהתבססה על מידע שדלף מהמחנה הנוצרי על פוטנציאל הנחיתה של צה"ל ועל רעיונות ישראליים שהוצגו בפני הנוצרים בדבר הנחתת כוחות ניכרים בנמל ג'ונייה על מנת לסגור על ביירות מעורפה⁴.

על פי ספרות פלסטינית, שפורסמה לאחר המלחמה ועל פי מסמכי שלל מהמלחמה התמקדו חששות המחבלים מפני נחיתה ימית בשני אזורים: בראש ובראשונה ברצועת החוף בין ח'אלדה לדאמור וזאת כחלק מתכנית ישראלית נרחבת שמטרתה ללחוץ את הכוח הצבאי של המחבלים בין הפטיש הישראלי בדרום לסדן של המיליציות הנוצריות במזרח ביירות ("פעולת האקורדיון" בדרגון של יאסר ערפאת)⁵. איזור שני, שבו התמקדו חששות המחבלים, היה איזור בתי הזיקוק בזהרני וזאת — על פי מסמך שלל — על-מנת לנתק ולכתר את כוחות המחבלים בדרום לבנון ולהשמידם. בו בזמן לא הוציאו המחבלים מכלל אפשרות גם הנחתת כוח ימי מצפון לצידון ובניתוח סעיף ה"אויב" ב"פקודת מבצע מס' 4 של הגדוד אשר היה ממונה על הגנת איזור צידון ("גדוד חללי ספטמבר") מה-28 באפריל 1982, אחת מדרכי הפעולה האפשריות המוזכרות הנה "החפת גדוד קומנדו ימי על החוף צפונית לצידון ובאיזור הזהרני על-מנת לנתק את צור וצידון בו זמנית".

נחיתה חיל-הים הישראלי בחוף האוואלי בליל 6-7 ביוני הפתיעה את ארגוני המחבלים, למרות שבחודשים שקדמו למלחמת "שלום הגליל" הם התכוונו לקראת אפשרות של ביצוע הנחתות מהים בכמה מוקדים לאורך החוף הלבנוני, כולל שפך האוואלי. תוצאותיה של הפתעה זאת משמשות עד היום נושא למחלוקת חריפה ולחילופי האשמות בתוך ארגון ה"פתח" ובינו לבין הסורים. מהספרות הפלסטינית אשר נכתבה על המלחמה מסתבר כי הנחיתה באוואלי לא טופלה כראוי על-ידי מפקדת המחבלים בצידון, כי היו לה השפעות הרסניות על מערך הפיקוד והשליטה של המחבלים בדרום לבנון ועל המורל שלהם וכי היא מהווה גורם חשוב להתמוטטות המהירה (בראיית הפלסטינים) של המערך הסדיר והסדיר למחצה של ארגוני המחבלים בדרום לבנון. בעקבות הנחיתה ציפתה הנהגת אש"ף כי צה"ל ישעט במהירות צפונית לעבר ביירות אולם הימנעותו מכך דומה כי הוותה הפתעה נוספת בראיית המחבלים.

מטרת מאמר זה להציג את הנחיתה באוואלי מנקודת מבטו של האויב במגמה לבחון את תוצאותיה ואת משמעויותיה ולהוסיף בכך זווית ראייה חשובה נוספת לניתוח פרשה זאת. המאמר מסתמך על ספרות פלסטינית וסורית העוסקת במלחמה ובעיקר גירסאותיהם של תומכי ערפאת (גירסת אבו טיב, מפקד "כוח 17") ומתנגדיו (גירסת אבו-מוסא, מנהיג המורדים ב"פתח"). להשלמת התמונה נעשה גם שימוש במסמכי שלל שנפלו לידי צה"ל בעת המלחמה.

* על זווית הראייה הישראלית ראה מאמרו של מ' אלדר "איגוף ימי במבצע 'שלום הגליל', הנחיתה בחוף האוואלי", (מערכות 299). מאמר זה הנו חלק מעבודה מקפת יותר על מלחמת "שלום הגליל" בראיית הערכים. המחבר מוסמך אוניברסיטת ת"א בתחום המורח התיכון. ספרו "אנטומיה של המעורבות הסורית בלבנון (1975-1985)" יצא בקרוב כסדרת "מרכז כוהן", הוצאת מערכות.

חוף הנחיתה — מבט ממערב

חוף הים ופאתי העיר צידון מדרום לחוף הנחיתה — מבט ממערב

הראשון אודות הנחיתה הגיע למפקדה בכיירות ב-2210 וניתן להניח כי גם המפקדה בצידון קיבלה אותו בסביבות אותה השעה (כלומר — כ-25 דקות לאחר הנחתת כוח הקומנדו הימי בחוף הנחיתה וכעשר דקות לאחר ההיתקלות עם המחבלים). עשר דקות מאוחר יותר (2220) התקבל מברק נוסף על נסיגות הנחתה באוואלי, בצידון ובאל-זהראני (בפועל לא בוצעו כל הנחתות נוספות. הנחיתה בזהראני בוצעה רק ב-9 ביוני). בשעה 0130 התקבל מברק, שדיווח על התנגשות המחבלים עם פלוגת טנקים של הקומנדו הימי (ההתנגשות עם כלי הרכב של המחבלים ארעה כשלוש שעות וחצי לפני כן!) ועל ירי אינטנסיבי של ספינות קרב והפצצת מטוסים על תל שרחביל (בקסטא) (בפועל לא היה

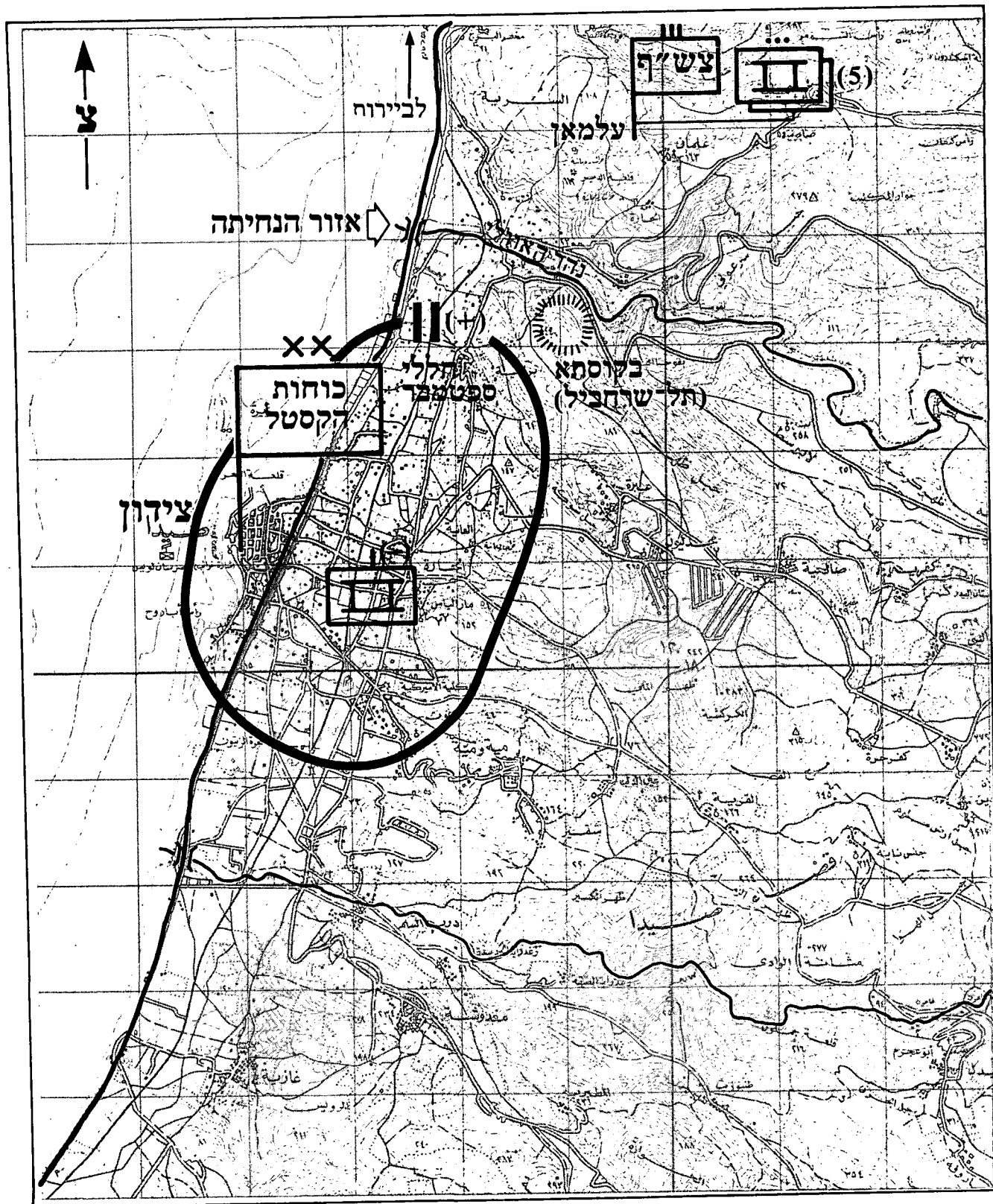
את ראש החוף ולהרחיב את ראש הגשר וב-2330 התקבלה בקשר ההודעה שהחוף מוכן לנחיתה. ב-2355 בוצעה החפז אח"י בתשבע ובעקבותיה באו נחתות נוספות. הנחיתות לוו באש ארטילרית שנפלה בקרבת הספינות אך לא גרמה לנזקים. מהגירסאות השונות של המחבלים (של תומכי ערפאת ומתנגדיו) ברור כי בליל 6-7 ביוני שרר "ערפל קרב" במפקדות המחבלים בצידון ובכיירות וכי היו ליקויים חמורים בדיווח ובתהליך קבלת ההחלטות לאורך כל דרגי הפיקוד של המחבלים: מפקדת פוג' צש"ף בעלמאן, מפקד "כוחות הקסטל" (במפקדת הדרום) בצידון והמפקדה הכללית של המחבלים בכיירות. התמונה המתקבלת מרשימת מברקים אותה מביא אבו אל-טיב בספרו הינה כדלקמן: הדיווח

- א. בעיר צידון הייתה ממוקמת מפקדת "כוחות הקסטל" של "פתח", אשר שימשה גם כמפקדת על של ארגוני המחבלים והשמאל במרחב דרום לבנון. מפקדה היה עקיד (אל"מ) חאג' אסמאעיל צרצור מה"פתח".
- ב. גדוד סדיר של ה"פתח" ("גדוד חללי ספטמבר"), מתוגבר בלוחמים מארגונים אחרים וכמורכב בפלוגת טנקים (טי" 34), סוללת מרגמות 120 מ"מ וחת"ם שדה ונ"ט (בעיקר 75 מ"מ ו-106 מ"מ). הכוחות הללו היו מפורזים בין הגבעות השולטות על העיר ונקודות מפתח בחוף העיר וביצורים המובילים אליה.
- ג. לוחמי מיליציה בלתי סדירים (כולל נערים) היו שותפים להגנה על מחנות הפליטים עין אל-חלווה ומיה מיה.

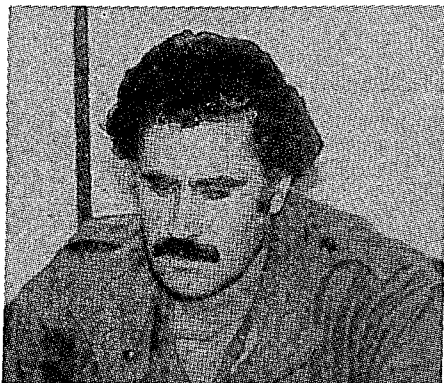
בתפיסת המפקדה הממונה על הגנת צידון היו כוחות אלה בלתי מספיקים להגנת המרחב החיוני של העיר הגדולה צידון, הגבעות השולטות עליה, הצירים המובילים אליה ומחנות הפליטים שבה. "פקודת מבצע מס' 4" להגנת העיר (28 באפריל 1982) קובעת כי להגנת העיר דרוש כוח בסדר גודל של חטיבת חי"ר מתוגברת בגדוד טנקים ומסתיימת במסקנה כי "ההגנה על צידון וכן המשימות שהוקצו בפקודת מבצע מספר 4 אינן ניתנות לביצוע בכוחות ובאמצעים המצויים...". אולם, למרות זאת, טוענים מתנגדי ערפאת, הכוח שהיה מצוי בקרבת מקום הנחיתה באוואלי ויחידות המחבלים הנוספות שבעיר היו מסוגלים בהחלט לסכל את הקמת ראש הגשר על-ידי הקומנדו הימי הישראלי ולמנוע הרחבתו. הם מוסיפים וטוענים כי העדר סיוע אווירי משמעותי בשעות הלילה ואופיו הטופוגרפי של איזור הנחיתה (ריבוי כוסתנים, שביניהם עוברות דרכים צרות) היו אמורים להקל על ההתנגדות לנחיתה ולגרור אבידות כבדות לכוח הנחת. על רקע זה עולה אפוא השאלה מדוע התאפשרה הקמת ראש הגשר הישראלי באוואלי והרחבתו בקלות יחסית וללא התנגדות משמעותית?

תגובת המחבלים לנחיתה — מחדלים בפיקוד ובלחימה

על-פי מאמרו של מייק אלדר, ועל-פי שיחה של המחבר עמו הונחת כוח הקומנדו הימי בחוף הנחיתה בסביבות השעה 2145 ונפרס בשטח בהתאם לתכנית שהוכנו מראש. לאחר זמן קצר, בסביבות שעה 2200, נתקל הכוח בשני כלי רכב של המחבלים שנעו לעבר חוף הנחיתה והתפתח קרב קצר, שבו נהרגו כשבעה מחבלים והושמדו כלי רכבם. בעקבות כוח הקומנדו הימי הורדו לחוף גם כוחות הצנחנים שתפקידם היה לאבטח

היערכות המחבלים בצידון

אל"מ חאג' אסמאעיל, מפקד המחבלים בדרום לבנון
— ברח מצידון בעקבות הנחיתה

סיבה נוספת למחדלים בקרב נגד הכוח הפולש תולים המחבלים (והסורים) בהפצצה אינטנסיבית של איזור הנחיתה על-ידי חיל-האוויר הישראלי. בספרו של אבו מוסא מועלית טענה כי מטוסי חיל-האוויר הישראלי הפציצו את מוצב האוואלי שלושה ימים לפני הנחיתה. בספר הסורי, שבחששות מצטפא טלאס, מודגש כי חיל-האוויר הישראלי התמקד ב-6 ביוני אחר הצהריים בהשמדת כל המטרות הצבאיות באיזור הנחיתה: הפצצת יחידת הטנקים של צש"ף בעלמאן, מוצבי תל שרחביל (בקסתא) ורמילה ומוצבים נוספים בעיר צידון. כמו כן נורתה אש ארטילרית על-ידי ספינות חיל-הים על איזור שפך האוואלי. הפצצות אלה השמידו את מרבית האמל"ח של המחבלים כך שבידי המחבלים שיצאו נגד הכוח הנוחת נותר נשק אישי בלבד¹². טיעונים אלה אין בהם ממש. על הנחיתה באוואלי, במקום בזהרני, הוחלט רק תוך כדי תנועה של כוח הקומנדו (ראה מאמרו של מייק אלדר). יתרה מזאת חיל-האוויר וחיל-הים נמנעו מריכוך איזור הנחיתה מחשש לגילוי מקום הנחיתה וגם בעת הנחיתה עצמה לא ניתן, כאמור, שום סיוע באש מצד חיל האוויר או חיל הים.

מעבר למחדלי הפיקוד בצידון שאכן נעשו ומעבר לתירוצים אודות הריכוך המאסיבי של איזור הפעולה שאין בהם ממש, אין להתעלם מהעובדה הפשוטה שחיילי צש"ף, שהיו בקרבת מקום הנחיתה ושכידם היו חמישה טנקים, לא גילו התנגדות אפקטיבית, לא הפעילו את השריון שברשותם ודיווחיהם למפקדות הממונות היו מבולבלים וכוזבים. נראה, כי לאחר ההיתקלות הראשונה, זמן קצר לאחר הנחתת כוח הקומנדו הימי, העדיפו מרביתם להימלט מהמקום מאשר להמשיך ולגלות התנגדות לכוח הנוחת. לו הופעלו הטנקים שבידם יחד עם כוחות חי"ר וארטילריה שהיו בידי המחבלים באיזור, במהירות ובנחישות, אין ספק שהיה בידם לגרום אבדות לכוחותינו ולשבש את פעולת ההנחתה ואזי הייתה זו עלולה להסתיים בתוצאות שונות לחלוטין.

ובלתי מאורגן, בעיקר מצד מוקדי התנגדות במחנות הפליטים בצור ובצידון. אולם המחבלים ככוח צבאי מאורגן נשכרו והתפוררו והמורל שלהם נפגע קשות והקרב החשוב על צידון (בעיקר במחנה הפליטים עין אל-חלווה) התנהל בהמשך ללא הכוונה מרכזית.

עד לנחיתה באוואלי עדיין שררו ספקות בקרב הנהגת אש"ף בביירות באשר להיקף המהלך הצבאי הישראלי וליעדי. בעקבות הנחיתה התחזקה הערכת הנהגת אש"ף בביירות כי מטרת ישראל אינה מצטמצמת לדרום לבנון אלא בכוונתה להכות את המחבלים ומפקדותיהם בביירות¹³. הנהגת המחבלים חששה כי צה"ל ינצל את ההצלחה וכוחותיו ישעטו במהירות צפונה עד לביירות. על רקע זה ביצעו ארגוני המחבלים שורת צעדים חפזים כגון ירי חת"ם 130 מ"מ מאיזור נעמה לעבר מקום הנחיתה, מיקוש ומלכוד נקודות חיוניות לאורך כביש החוף בין צידון לדאמור, תפיסת עמדות בשטחים שולטים לאורך הציר ותגבור מקומות חיוניים כגון ג'יה, דאמור וח'לדה. בפועל נמנע צה"ל מלהתקדם במהירות צפונה והתמקד בכיתור וכיבוש צידון ובכך ניתן למחבלים רווח זמן להתאושש מהלם הנחיתה ולהערך לקראת ההתקדמות הישראלית לביירות אשר החלה למעשה רק ב-9 ביוני.

מדוע לא גילו המחבלים התנגדות משמעותית בפני הכוח הנוחת?

מדוע לא פעלו המחבלים במהירות ובנחישות מול הכוח הנוחת באוואלי? שאלה זאת הפכה למוקדו של יו"כ מר ונוקב בשורות "פתח" ובין הנהגת "פתח" לבין המשטר הסורי.

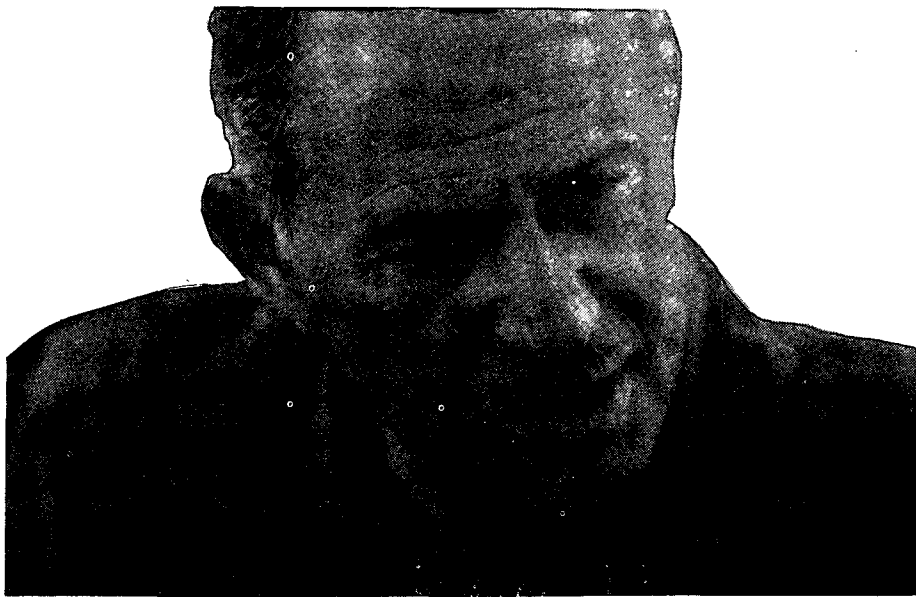
מבקרי של יאסר ערפאת מנסים לתלות את הקולר במחדלים במערכת הפיקוד והשליטה. לטענתם גילה חאג' איסמאעיל הססנות בערב הנחיתה, ופחדנות למחרת הנחיתה ואלה איפשרו את הנחיתה הישראלית ה"חלקה". חאג' איסמאעיל עצמו טען כעבור שנה, כי כלל לא ברח מצידון אלא פשוט מצא את עצמו מנותק מאנשיו ולכן העביר, כביכול, את מפקדתו צפונה. יאסר ערפאת, לאחר המלחמה, ניסה לתת גיבוי לחאג' איסמאעיל במנותו אותו (יחד עם מינוי קצין נוסף שנכשל, אל"מ אבו האג'ים, למפקד ה"פתח" בבקאע) למפקד ה"פתח" בצפון והדבר היווה קטליזטור לתנועת המרד נגד ערפאת בראשות אבו מוסא¹⁴, אולם מאוחר יותר, לאחר סילוק המחבלים מלבנון (דצמבר 1983), נאלץ יאסר ערפאת להודות בראיון שהעניק לחוקר פלסטיני יליד ארה"ב (רשיד ח'אלדי) כי חאג' אסמאעיל אכן לא התאים לתפקיד¹⁵, כפי שאכן עולה מניתוח האירועים סביב הנחיתה באוואלי.

שום סיוע באש של חיל האוויר או חיל הים בעת הנחיתה מחשש לפגיעה בכוחותינו). ב-0145 התקבל דיווח על מערכה קשה בין שריון המחבלים לשריון הישראלי (טנקי המחבלים כלל לא הופעלו). ב-0230 דווח על ניסיון נחיתה נוסף באוואלי (כשעתיים וחצי לאחר ההחפה של אח"י בת שבע) ועל התפרסות הכוח הנוחת. ב-0345 דווח על פגיעה ישירה בספינת קרב ישראלית מול גשר האוואלי ועל כך שהספינה בוערת (להד"מ). ב-0840 דווח על כך שב-0800 נעו שתי קבוצות מחבלים לעבר גשר האוואלי, התנגשו עם כוחות ישראלים ופגעו בשני טנקים ובמספר חיילים. למחבלים נהרסה מכונית צבאית ונפגעו שתיים נוספות (להד"מ)¹⁶.

לטענת "אבו אל-טיב", מפקד "כוח 17", משקיבל יאסר ערפאת בחדר המבצעים את ההודעה הראשונה על הנחיתה הוא שוחח אישית באלחוט, עם מפקדת "כוחות הקסטל" (מפקדת הדרום) והורה לה לשלוח תגבורת לאיזור הנחיתה על-מנת להכות בכוח הנוחת, שלדעת הנהגת המחבלים היה עדיין קטן במספרו. לא ברור האם אכן הוציא יאסר ערפאת הנחייה שכזאת או שמא הועלתה טענה זאת רק לאחר מעשה על-מנת לנקותו מאשמת מחדלי מפקדת הדרום. מכל מקום ברור כי חאג' איסמאעיל ומפקדת "כוחות הקסטל" לא התייחסו ברצינות לדיווחים שהגיעו מהשטח אודות הנחיתה, יתכן משום שראו בהם דיווחי סרק הנובעים מ"עצבנות" המחבלים (ואכן כפי שראינו הדיווחים היו מבולבלים ובלתי מדויקים). כיוון שכך מעבר לתגובה הראשונית לא נעשה שום ניסיון רציני להעביר תגבורת לאיזור הנחיתה (תגבורות שהיו בהישג יד ובקרבת מקום), להפעיל את כוח הטנקים שבעלמאן נגד הקומנדו הימי או להנחית אש ארטילרית מאסיבית לאיזור שפך האוואלי. העדר תגובה אפקטיבית, טוען אבו מוסא, איפשר לכוח הנוחת להתגבר על כוח צש"ף בעלמאן, להרחיב ולבסס את ראש הגשר שלו ולתפוס מקומות שולטים, כגון תל שרחביל (בקסתא) באיזור הנחיתה.

תוצאות הנחיתה

הכוח, אשר נחת בחוף האוואלי, ניתק את מפקדת הדרום של המחבלים מהעורף שלה בביירות. מפקד "כוחות הקסטל" חאג' איסמאעיל נטש את המפקדה ביום המחרת, ה-7 ביוני, ונמלט לבקעת הלבנון. בעקבותיו הלך רס"ן כמאל אל-שיח', מפקד "גדוד חללי ספטמבר" שהיה ממונה על הגנת מרחב צידון. בכך התמוטטה למעשה מערכת השליטה והפיקוד של המחבלים בדרום לבנון כולה ומכאן ואילך נשאה התנגדותם לצה"ל — שעדיין נמשכה כמה ימים — אופי ספוראדי

אבו מוסא — מנהיג המורדים ב"פתח" — הכישלון הפך בידי מכשיר חשוב לנגח בו את יאסר ערפאת ואת הנהגת "פתח" ואש"ף

יאסר ערפאת — הנחיתה הישראלית הפכה למכשיר לניגוחו עבור מורדי "פתח"

אחד מטנקי T-34 שבידי המחבלים — חמשת הטנקים שהיו בקרבת מקום הנחיתה לא הופעלו נגד הכוח הנוחת

סיכום

מטרת הנחיתה בחוף האוואלי, כותב מייק אלדר במאמרו, "הייתה להשיג הכרעה מוקדמת באיזור מרוחק מהחזית העיקרית, לנתק את כוחות המחבלים ממפקדותיהם, לאפשר התקדמות מהירה של כוחות צה"ל צפונה ולקדם נשק מסייע (תותחים ארוכי טווח) כדי שיוכל להעסיק מטרות בצפון גזרת הפעולה של צה"ל מוקדם ככל האפשר."

מטרות אלה הושגו במלואן ואף מעבר לכך. המחבלים הופתעו מהנחיתה והתנגדותם לה לא הייתה אפקטיבית הן כתוצאה ממחדלי פיקוד ושליטה של מפקדת המחבלים בצידון (ושל חאג' איסמאעיל אישית שגילה הססנות, פחדנות והעדר מנהיגות בעיתוי קריטי) והן כתוצאה מהעדר רוח לחימה בקרב המחבלים שהיו קרובים למקום הנחיתה ויכלו לפעול נגד הקומנדו הימי. תוצאות הנחיתה היו הרסניות, מההיבט הפלסטיני: הן גרמו ל"נתק" בין צידון והכוח הצבאי של המחבלים בדרום לבנון לבין המפקדה בכיירות, גרמו להתמוטטות מפקדת הדרום של המחבלים והביאו לפגיעה קשה במורל המחבלים בדרום לבנון.

בעקבות הנחיתה המוצלחת ציפו המחבלים להתקדמות מהירה של צה"ל לעבר כיירות והחלו בהכנות חפוזות לקידום פני אפשרות שכזאת. אולם כאן נכונה להם ההפתעה השנייה, לאחר ההפתעה הראשונה שבעצם הנחיתה באוואלי: צה"ל נמנע מלהתקדם במהירות צפונה ולהגיע תוך פרק זמן קצר לכיירות תוך ניצול ההלם והמבוכה שהמחבלים היו נתונים בהם כ-7 ביוני. ובכך ניתן למחבלים רווח זמן חיוני שאיפשר להם להתעשת ולתגבר את ציר צידון-כיירות ולהיערך

להגנה עליו. מניחות ההיבט הפלסטיני של הנחיתה הימית באוואלי מסתבר אפוא כי הנחיתה לכשעצמה הייתה בבחינת הצלחה אופרטיבית אשר יצרה לצה"ל הזדמנות מצוינת להשיג יעד מערכתי — להגיע לכיירות בלוח זמנים מהיר (על-פי התכנון המקורי) וללא התנגדות משמעותית מצד המחבלים. אולם הזדמנות זו הוחמצה; עוד אחת מההחמצות של מלחמת "שלום הגליל".

הערות

1. זאב שיף ואהוד יערי, מלחמת שולל (ירושלים ות"א: הוצאת שוקן, 1984), עמ' 73.
2. מקדם (סא"ל) אבו אל-טיב, רעידת הארמה של ביירות בגיורה השלישית (עמאן: 1984 מהדורה שנייה), עמ' 92. "כוח 17" שבראשו עמד אבו אל-טיב היה מופקד על הגנת הגיורה השלישית בכיירות (שחולקה לגזרות אחריות) ומכאן שם הספר (להלן: אבו אל-טיב).
3. שם, ע"ע 66-69. הכנות אלה באו לידי ביטוי גם במסמך שלל של אש"ף (מה' 15 במרס 1982) ובסקירת מצב הכוננות באיזור דאמור.

4. לטענת "אבו מוסא" נמצאו מפקדת הפוג' וחמישה טנקים כ-400 מ' מגשר האוואלי. נראה כי בפועל הם היו מרוחקים יותר. האשם עלי מחסן, ההתקוממות (דמשק: דאר אל-ג'ליל, 1984, מהדורה שנייה), עמ' 463 (להלן: "ההתקוממות").
5. על היערכות המחבלים באיזור הנחיתה ראה "קבוצת אנשי מחקר" בחסות עמאד (רב אלוף) ד"ר מצטפא טלאס (שר ההגנה הסורית) הפלישה הישראלית ללבנון (דמשק: מוסד תשרין לעתונות ולפרסומים, 1983), ע"ע 120-121 (להלן: "הפלישה הישראלית ללבנון").
6. על-פי רשימת מברקים שהתקבלו מבסיסי המחבלים בדרום לבנון במפקדה בכיירות כפי שמוכאים על-ידי אבו אל-טיב. אבו אל-טיב, עמ' 118.
7. שם.
8. שם, ע"ע 127-128.
9. שם, עמ' 107.
10. ראובן אבירן, הקונפליקט הסורי-פלסטיני בלבנון: לאומיות סורית מול פרטיקולריזם פלסטיני (ת"א, אוניברסיטת ת"א, מרכז דין, מאי 1985) עמ' 29.
11. יאסר ערפאת בראיון לרשיר ח'אלדי Rashid Khalidi Under Siege & P.L.O. Decisionmaking during the 1982 War. (New York, Columbia University Press, 1986 p. 198.)
12. "הפלישה הישראלית ללבנון" ע"ע 120-121.

